

..... Ethiopië is een van de grootste producenten van sesam en lijnzaad ter wereld. Het gros daarvan gaat naar low value-markten, zoals China en het Midden-Oosten. Maar er liggen ook goede kansen in Europa, de Verenigde Staten, Japan en Zuid-Korea. Met behulp van investeerders en de Nederlandse en Ethiopische overheid proberen producenten en exporteurs van oliezaden om hun productie en kwaliteit op te krikken en zo aan de hoge eisen van kopers daar te voldoen.

.....

Nu ook Europa en Verenigde Staten in het vizier

Ethiopië: klaar voor kwaliteitszaden

Als het aankomt op de productie van oliezaden, dat het tweede exportproduct is na koffie, is Ethiopië al een grote speler. Het land in de Hoorn van Afrika is een topvijfproducent van sesam, nigerzaad (noug) en lijnzaad. Soja en koolzaad worden vooralsnog vooral verbouwd voor de lokale markt.

“Wij kunnen zonder twijfel de nummer één sesamproducent ter wereld worden”, zegt Haile Berhe Kinfe, president van EPOSPEA, de branchevereniging voor de peulen, oliezaden- en kruidensectoren in Ethiopië. Maar professionalisering is daarvoor een vereiste en Ethiopië zal ook nieuwe markten moeten aanspreken, voegt hij eraan toe. “De productie en kwaliteit van oliezaden moeten omhoog en we moeten ons imago verbeteren in markten zoals Europa en de Verenigde Staten.”

Uitstekend product

“Ethiopië kan tot 300 dollar per ton oliezaden méér verdienen als het zich richt op hoogwaardige markten”, zegt Joep van den Broek, landbouwadviser van de Nederlandse ambassade in Addis Abeba. Dat betekent wel dat exporteurs aan hogere kwaliteitseisen moeten voldoen. Een probleem is het wantrouwen jegens Ethiopische exporteurs in bijvoorbeeld de Europese markt vanwege contractbreuk in het verleden, zegt hij. Om dat vertrouwen te herstellen wordt nu een gedragscode opgesteld die exporteurs verplicht afspraken na te leven.

De Nederlandse ambassade en het Productschap voor Margarine, Vetten en Oliën (MVO) helpen Ethiopië om hoogwaardige markten te bereiken. “We proberen de oliezadensector op te krikken door investeerders voor Ethiopië te

..... VI.n.r. p. 14-16: Ethiopische sesam geschoond tot 99,5% zuiverheid; bij Selet Hulling vertrekt de sesam direct vanaf de fabriek in Addis Abeba naar Rotterdam; zeker voor ‘biologisch’ vergt de ‘tracking and tracing’ met kleine boeren een hoop papierwerk.

.....

interesseren en ze aan lokale bedrijven te koppelen”, zegt Jaap Biersteker, die als consultant voor MVO werkt. Hij noemt het voorbeeld van lijnzaad in Ethiopië: de productie per hectare zou kunnen worden verdubbeld van 600 kilogram naar 1200 kilogram lijnzaad per hectare. Hetzelfde geldt voor de productie van andere oliezaden: “Een hogere productie heeft voordelen voor de lokale bevolking”, zegt hij. “Het vergroot hun inkomen en dus hun zelfredzaamheid.”

Ook moet de sector beter op de behoefte van klanten in het Westen insprijgen, aldus de consultant. Hij noemt het voorbeeld van verpakking en logistiek: “Voorheen werd alles in zakken van 100 kilogram vervoerd. Dat moet naar een systeem van containertransport met grote plastic zakken die naar de havens in Rotterdam of Antwerpen gaan.” Ook moeten de oliezaden optimaal worden geschoond om de hoge kwaliteitsmarkten aan te boren, zegt hij. Maar volgens Biersteker voldoet Ethiopië, met zijn grote hoeveelheid rijke grond en uitstekende klimaatomstandigheden, aan de juiste voorwaarden om dat in de oliezadensector voor elkaar te krijgen. Bedrijven uit Nederland, dat een doorvoerland is van

Gedragscode

Ethiopië is bezig een gedragscode op te stellen voor exporteurs van oliezaden. Hiermee hoopt het een patstelling te doorbreken in de relatie met potentiële klanten in hoge kwaliteitsmarkten zoals Europa en Amerika. De kopers daar hebben slechte ervaringen met exporteurs die hun afspraken in het verleden niet nakwamen. De gedragscode is van ‘vitaal belang’ voor Ethiopië, zegt EPOSPEA- president Haile Berhe Kinfe. De code, die waarschijnlijk binnen drie maanden van kracht is, verplicht exporteurs kwaliteit te garanderen en contractuele afspraken te respecteren en na te leven, aldus Kinfe. “Zo kunnen we het vertrouwen herstellen, onze klanten tevreden houden en onze exportmogelijkheden uitbreiden.”

oliezaden voor West Europa, zouden een belangrijke rol kunnen spelen, zegt hij. “Nu is slechts 5-10% van de jaarlijkse 100.000 ton sesam die in Nederland aankomt afkomstig uit Ethiopië. Dat kan worden verhoogd naar 20%. Ethiopië heeft de kans om een uitstekend product te maken en te exporteren.”

Gegarandeerd biologisch

Een goed voorbeeld van een succesvolle samenwerking is biologische sesamexporteur en -verwerker Selet Hulling (een joint venture tussen Tradin Organic Agriculture uit

Nederland en Kaleb Service Farmer House uit Ethiopië). Het bedrijf werkt samen met twee coöperaties van in totaal 1500 kleinschalige sesamzaadboeren in Humera, een woestijnachtige omgeving in het noorden van Ethiopië, vlakbij de grens met Soedan en Eritrea. Sesam houdt van hitte en heeft niet veel water nodig, zegt directeur Ben van Ampting: “Humera is dus de perfecte locatie”. Van Ampting verwacht dit jaar 4500 ton sesam te exporteren, in het tweede jaar dat de Selet Hulling-fabriek (net buiten Addis Abeba) draait. Het stelt het bedrijf in staat om schone

sesam te exporteren en niet het ruwe product zoals vrijwel alle andere exporteurs in Ethiopië dat doen.

Selet Hulling handelt ook direct met de boeren in Humera en omzeilt daarmee een van de knelpunten in de sesamsector: het gebrek aan 'traceability' van het product. De meeste exporteurs verhandelen hun product via de handelsbeurs, de Ethiopian Commodity Exchange, waar het sesamzaad op een grote hoop in een opslagplaats terechtkomt en het lastig is het product te herleiden. "Wij hebben de hele keten in eigen hand, van productie tot export", zegt Van Ampting. De directeur legt uit dat elke boer zijn eigen code heeft, die op de zakken staat vermeld. "We weten zo van elke zak door wie die is geproduceerd en kunnen met 100% zekerheid zeggen dat wat we leveren, biologisch is", zegt hij.

Goedkoper en beter

Ethiopië biedt ook kansen voor de productie van palmolie en soja, zegt Biersteker. Het land importeert momenteel 80% van zijn eetbare

oliën uit Indonesië en Maleisië. "We proberen bedrijven hier naar een hoger plan te tillen, zodat ze zich kunnen meten met bedrijven uit die landen", zegt Biersteker. "De import is onnodig: het kan lokaal goedkoper én beter worden geproduceerd. De opbrengst van soja per hectare in Ethiopië is zelfs hoger dan in Azië."

'Ethiopië biedt ook kansen voor de productie van palmolie en soja'

Soja is een erg efficiënt gewas, want rijk aan proteïnes en goed te combineren als rotatiegewas in combinatie met katoen of maïs. Ethiopië importeert ongeveer 30.000 ton per jaar, maar heeft zelf voldoende grond die geschikt is voor de sojaproductie in regio's in het westen en zuidwesten van het land. De sojasector groeide de afgelopen jaren elk jaar met ongeveer 50%, met een totaal volume van

65.000 ton dit jaar. EPOSPEA-president Kinfe zegt dat de sojasector zich zoetjesaan ontwikkelt en dat boeren, vooral in gebieden waar het relatief veel regent, steeds vaker overstappen op soja. "De boeren willen een marktgewas en kiezen daarom vaak voor sesamzaad. Maar in het midden-hoogland, waar veel regen valt, is de kwaliteit van sesam slechter en de boeren zien in dat soja een beter alternatief is."

Hoewel volgens Biersteker de kansen voor soja in Ethiopië op de lokale markt liggen, kijkt Kinfe naar het buitenland. Ethiopië is ambitieus en doet er alles aan om de oliezasensor naar een hoger niveau te tillen, zegt hij. In het geval van soja wordt de internationale markt door producenten uit Latijns-Amerika gedomineerd. Maar, zegt hij: "Je hebt maar één mislukte oogst nodig om de aandacht van kopers te verleggen en in dat geval zijn wij klaar om te exporteren."

Luc van Kemenade